

Univerzita Hradec Králové
Filozofická fakulta
Katedra filozofie a spol. věd

Posudek vedoucího/oponenta diplomové práce *nehodící se škrtně

Jméno autora/ky	Filip Fanta				
Název práce	Vztah katolické církve k německému nacizmu				
Studijní obor	Historie se zaměřením na vzdělávání, Společenské vědy se zaměřením na vzdělávání				
Vedoucí práce (jméno a příjmení s tituly, pracoviště)	Mgr. Petr Macek, Ph.D.				
Oponent práce (jméno a příjmení s tituly, pracoviště)	Mgr. Jan Černý, Ph.D.				
Konzultant práce (jméno a příjmení s tituly, pracoviště)					
Rok obhajoby	2023				
Rozsah práce (počet stran vlastního textu + přílohy zvlášť):					
Obrazová příloha	ano - ne	Tabulky a grafy	ano - ne	Další přílohy	ano - ne

Použitá literatura (počet): 42

Hodnocení cíle/ů práce

(charakteristika cíle, způsob jeho stanovení, užitečnost cíle, slovně)

Cílem práce je podle jejího autora prozkoumat „postoj katolické církve k národnímu socialismu, jejich styky a jejich vztah od počátku založení strany NSDAP do začátku druhé světové války“. Autor chce přezkoumat obecně rozšířený závěr, že katolická církev nacistickému režimu příliš ustupovala a tímto svým postojem ho de facto podporovala. Cíl je to jistě zajímavý a nosný, byl ovšem naplněn poněkud problematicky, jak vysvětluji níže.

Hodnocení obsahové stránky práce

<i>Užití zásadní odborné literatury a zdrojů</i>	ano	s výhradami	ne
<i>Přiměřená odborná terminologie práce</i>	ano	s výhradami	ne
<i>Vhodně zvolená metoda</i>	ano	s výhradami	ne
<i>Splnění deklarovaného cíle/cílů práce</i>	ano	s výhradami	ne

Hodnocení formálních kritérií práce

<i>Stylistická úroveň práce</i>	dobrá	s výhradami	špatná
<i>Pravopis a gramatika</i>	dobré	s výhradami	špatné
<i>Vhodná grafická úprava stránkování a textu</i>	dobrá	s výhradami	špatná
<i>Zpracování příloh</i>	dobré	s výhradami	špatné

Zásadní připomínky k obsahové úrovni práce

a) Autor pracuje s velkým množstvím odborné literatury a dokáže živým a plastickým způsobem (pomineme-li občasnou stylistickou neobratnost) popsat historické dění, které si vybral za předmět svého zájmu. K tomu, aby vznikla dobrá historiografická či obecněji společenskovední práce (práce je podána na Katedře filozofie a společenských věd, protože autorův maior jsou Společenské vědy se zaměřením na vzdělávání) ale chybí lépe zvládnutá metodologie. Hlavní problém v této věci spatřuji v úzce konfesním přístupu k látce. To se projevuje na několika úrovních:

1) Obsahové – autor se natolik soustředí na katolickou církev, že zcela pomíjí církve protestantské (jejichž členstvo představovalo mírnou většinu tehdejší německé společnosti) a jejich vztah k nacistickému režimu. To je problematické např. s ohledem na to, že se snaží postihnout Hitlerův vztah ke křesťanství jako takovému, nikoliv jen ke křesťanství katolickému. Podobně kapitola nazvaná „Náboženský a politický vývoj v Německu na počátku 20. století“ pojednává výhradně o katolické církvi, církve protestantské, ale také judaismus a další náboženství jsou pominuty. Určité srovnání s postojem protestantských církví by přitom autorovi pomohlo i lépe odstínit a popsat postoj katolický – katolický univerzalizmus vyzbrojil katolickou církev lépe než nacionálně organizované a nacionálně orientované církve protestantské ke kritice nacistického nacionalismu a především pak rasismu; katolická církev se tak zachovala ve svém celku jistě lépe než církve protestantské, svému univerzalizmu ale na druhé straně nebyla věrná dostatečně.

2) Na úrovni hodnotové či ideologické: Autor bez jakéhokoliv odstupů a reflexe přejímá dobový katolický pohled na historické fenomény; jako příklad lze uvést hodnocení kulturních a sociálních změn spojených s industrializací: „Ke konci 19. století společnost prostupovala krize, která byla podnícena rozmachem moderního pokroku, který vedl k úpadku morálky společnosti ve městech. Města se stala přemnoženými centry, se špatnými podmínkami pro život obyvatel. Tento mravní úpadek se ve společnosti projevoval i ve víře, kdy došlo k mírnému odklonu společnosti od náboženství.“ (s. 15) Historiografická práce by bez dalšího neměla, a práce budoucího učitele občanské výchovy v žádném případě nesmí chápat „moderní pokrok“ a sekularizaci společnosti jako „krizi a úpadek“. Budoucí učitel občanské nauky musí být schopen takového pohledu na společenské jevy, který respektuje hodnotovou pluralitu charakteristickou pro demokratický režim.

Podobně třeba odluku státu a církve v Bismarckově Německu a s ní spojenou ztrátu privilegovaného postavení církve (či církví) v organizaci vzdělávání hodnotí jako „formu útlaku církve ze strany moderního státu“ (s. 16).

3) Na úrovni vlastního hodnocení zkoumaných jevů: Práce a zejména její Závěr působí tak, že autorovým cílem je především pochopit a podpořit - nebo aspoň omluvit - postoj Vatikánu vůči nacistickému režimu. Tento postoj hájí i tam, kde se dostával do rozporu s postojem německých katolických biskupů, kteří byli v kritice nacistického režimu většinou odvážnější než samotný Vatikán. Zarážející je především to, jak autor práce bez dalšího přijímá jako fakt, že katolická církev se nemohla vymezit vůči nacismu ostřeji, protože by to znamenalo konflikt s nacistickým režimem a nebezpečí pronásledování křesťanů v Německu – a proč se tedy katolická církev dokázala mnohem ostřeji vymezit proti komunistickým režimům, přestože to mohlo znamenat a mnohdy také znamenalo roztržku a zhoršení postavení věřících v komunistických režimech? Ještě nepochopitelnější je druhý autorův argument (omluva) pro postoj Vatikánu – Vatikán údajně nemohl změnit svůj příliš vstřícný postoj vůči

nacismu, protože by sám sebe ukázal ve špatném světle (s. 49). Opravdu se se autor domnívá, že katolická církev nemůže změnit svůj náhled na určitou situaci či ideologii, protože jednou řečené prostě platí, nebo protože lidé ji mají spojenou s neměnností postojů? A to dokonce tváří v tvář takové tragédii, jakou byla druhá světová válka? Všechna naznačená problému by se autor zbavil tím, že by k látce nepřistupoval z úzce konfesního stanoviska, nýbrž s větším nadhledem a s lepším pochopením pro hodnotovou pluralitu a také pro pluralitu scénářů historického vývoje, a to i uvnitř katolické církve samotné.

Zásadní připomínky k formální úrovni práce

- a) Autor nezvládá dobře psaní čárek ve větě – používá jich příliš mnoho, odděluje jimi dosti často větné členy, které se čárkou neoddělují.
- b) Občas je v práci chyba v psaní i/y.
- c) Práce občas trpí stylistickou neobratností.

Otázky k obhajobě práce

- 1) Přemýšlíte při práci s odbornou literaturou o tom, z jakých světonázorových a náboženských pozic její autoři vycházejí? Dokázal byste tyto pozice pojmenovat u některých autorů, s jejichž texty jste v bakalářské práci pracoval?
- 2) Dokázal byste uvést argument, na základě kterého by Vatikán mohl veřejně změnit svůj původní, příliš vstřícný či nedostatečně kritický postoj vůči nacistickému režimu?
- 3) Jak byste jako učitel pojal hodinu věnovanou novověkému sekularizačnímu vývoji tak, aby se žádný z žáků necítil se svým světonázorem ani vyloučen, ani favorizován?

Výsledné hodnocení práce

Práci doporučuji – ~~nedoporučuji~~ k obhajobě. *nehodící se škrtně

Stručné slovní hodnocení (dle uvážení posuzovatele)¹

Práce řeší zajímavé téma, vychází z velkého počtu odborných textů a dokáže celkem plasticky podat historické děje, celkové zpracování a autorovo vlastní hodnocení ovšem trpí úzce pojatým konfesním východiskem autorského pohledu. Také stylistická stránka práce má jisté vady.

Hodnocení: C

.....4.6.2023.....
datum a místo

.....Jan Černý.....
podpis autora posudku

¹ Např. náročnost tématu, specifika řešení, samostatnost nebo invence studenta, co jsou hlavní klady, nedostatky práce, případně jaký je přínos, nebo využitelnost práce, navrhovaná doporučení k možnému zužitkování práce; zejména však návrh řešení pro případ nedoporučujícího posudku: a) upřesnit, doplnit nebo rozvést stanovenou pasáž, b) opravit, přepracovat stanovenou pasáž, c) přepracovat celou práci na zadané téma, d) vypracovat novou práci na nové téma.